

«Θέλομεν οἱ Ἕλληνες νὰ ζήσωμεν ἐν εἰρήνῃ. Δὲν θέλομεν οὐδενός νὰ παραβιάσωμεν τὰς θύρας. Ζητούμεν ἀπὸ ὅλους καὶ προσφέρομεν ἀγάπην καὶ συνεργασίαν καὶ ἀδελφωσύνην καὶ εἰρήνην. Καὶ ὅλα αὐτὰ διότι εἴμεθα ἐλεύθεροι, διότι ἀγαπούμε τὴν ζωὴν χωρὶς νὰ φοβούμεθα τὸν θάνατον».

Πατερικά κείμενα ἐκ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Εἰρήνη

:

Ἰωάννου

τοῦ

Χρυσοστόμου

466

ΕΙΡΗΝΗ

κοινωνίας τῶν τραπεζῶν, ἀλλὰ τὴν κατὰ Θεὸν εἰρήνην, τὴν ἐκ τῆς συμφωνίας τῆς πνευματικῆς».

(Κατὰ Ἰουδαίων, λόγος Γ', 6, ΕΠΕ 34, 186 - ΜG 48, 870).

2436. «Εἰ γὰρ μέλλοιμεν πρὸς ἑαυτοὺς εἰρηνεύειν καὶ ὁ Θεὸς ἔσται μεθ' ἡμῶν. Ἄν δὲ πόλεμον ἐγείρωμεν, ὁ τῆς εἰρήνης Θεὸς οὐκ ἔσται μεθ' ἡμῶν. Οὐδὲν γὰρ οὕτω πολέμιον τῇ ψυχῇ ὡς κακία καὶ οὐδὲν αὐτὴν ἐν ἀσφαλείᾳ καθίστησι πάλιν, ὡς ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀρετὴ· ὥστε τὰ παρ' ἡμῶν ἄρχεσθαι δεῖ καὶ τότε τὸν Θεὸν ἐπισπασόμεθα. Οὐκ ἔστιν ὁ Θεός, πολέμου καὶ μάχης Θεός. Οὐκοῦν κατάλυσον καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν μάχην, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον εἰρηνικὸς ἔσο πρὸς πάντας· ἐνόησον τίνας ὁ Θεὸς σώζει. «Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί», φησὶν, «ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται». Διὰ παντὸς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μιμοῦνται οἱ τοιοῦτοι, καὶ μίμησαι καὶ σὺ αὐτόν· εἰρηνεύσον· ὅσῳ ἂν σὲ πολεμῇ ὁ ἀδελφός, τοσοῦτω μείζων ὁ μισθός. Ἄκουε γὰρ τοῦ προφήτου λέγοντος: «Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην, ἤμην εἰρηνικός». Τοῦτο ἀρετὴ, τοῦτο μείζων ἀνθρωπίνου λογισμοῦ, τοῦτο Θεοῦ ἐγγὺς εἶναι ποιεῖν».

σεις, οὔτε ἐκεῖνη ποὺ συνδέει ὁσους συμμετέχουν στὰ ἴδια συμπτώσια, ἀλλὰ τὴν εἰρήνην ποὺ ἔχει πηγὴ τὸ Θεό, ποὺ χαρίζει ἡ πνευματικὴ ὁμοφροσύνη.

2436. Ἄν κατορθώσουμε νὰ εἰρηνεύουμε μὲ τὸν ἑαυτό μας, θὰ εἶναι καὶ ὁ Θεὸς μαζί μας. Ἄν ὁμῶς εἴμαστε ἐριστικοὶ καὶ δημιουργοῦμε συγκρούσεις, ὁ Θεός, ποὺ εἶναι Θεὸς τῆς εἰρήνης, δὲν θὰ εἶναι μαζί μας. Τίποτε δὲν εἶναι τόσο ἐχθρικό στὴν ψυχὴ, ὅσο ἡ κακία, καὶ τίποτε δὲν ἀσφαλίζει τόσο τὴν ψυχὴ, ὅσο ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἀρετὴ. Ὡστε πρέπει νὰ κάνουμε ἐμεῖς τὴν ἀρχὴ καὶ τότε θὰ προσελκύσουμε τὴ συμπάθεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι Θεὸς τοῦ πολέμου καὶ τῶν συγκρούσεων. Κατάργησε λοιπὸν τὸν πόλεμο καὶ τὴ μάχη καὶ πρὸς αὐτόν (τὸ Θεὸ) καὶ πρὸς τὸν πλησίον καὶ νὰ εἶσαι εἰρηνικός πρὸς ὅλους. Κατανόησε ποιούς ὁ Θεὸς σώζει. «Εἶναι μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί», λέγει ὁ Κύριος, «γιατὶ αὐτοὶ θὰ ἀναγνωρισθοῦν ὡς παιδιὰ τοῦ Θεοῦ»¹. Οἱ εἰρηνοποιοὶ μιμοῦνται πάντοτε τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ· μιμήσου λοιπὸν καὶ σὺ Αὐτόν καὶ νὰ εἶσαι εἰρηνικός. Ὅσο περισσότερο σὲ πολεμεῖ ὁ ἀδελφός σου, τόσο μεγαλύτερος θὰ εἶναι ὁ μισθός σου. Ἄκουσε τὸν προφ. Δαβὶδ, ποὺ λέει: «Μ' ἐκεῖνους ποὺ μισοῦν τὴν εἰρήνην, ἤμουν εἰρηνικός»². Αὐτὸ εἶναι ἀρετὴ, αὐτὸ ὑπερβαίνει τὸ ἀν-

2457. «Εἰρηνεύομεν δὲ διὰ τῆς ἀρετῆς».
(Εἰς Φιλίπ., ῥημ. 1Α; 2, ΕΠΕ 22, 36 - ΜG 62, 285).

2457. Εἰρηνεύουμε, ὅταν ἀσκοῦμε τὴν ἀρετὴ.

Η ΘΕΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ Η ΑΡΕΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

2458. «Οὐδὲν γὰρ οὕτως εἰρήνην ποιεῖν εἴωθεν, ὡς ἡ τοῦ Θεοῦ γνώσις καὶ ἡ τῆς ἀρετῆς κτήσις, τὸν ἐνδοθέν των παθῶν ἐξοικίζουσα πόλεμον καὶ οὐκ ἀφιεῖσα αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν διαστασιάζειν τὸν ἄνθρωπον. Ὡς εἴη μὴ ταύτης ἀπολαύει τῆς εἰρήνης, κἂν ἐν βαθύτατῃ εἰρήνῃ ἢ ἐξωθεν, κἂν μηδεὶς πολέμος αὐτὸν βάλλῃ, τῶν ὑπὸ τῆς οἰκουμένης πολεμουμένων πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος».

(Εἰς Ἀ΄ Φιλίπ., 10, ΕΠΕ 5, 188 - ΜG 55, 57-58^{1α}).

2458. Πραγματικά, τίποτε δὲν εἰρηνεύει συνήθως τὴν ψυχὴ μας τόσο πολὺ, ὅσο ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀρετῆς, ποὺ διώχνει ἀπὸ μέσα μας τὸν πόλεμο τῶν παθῶν καὶ δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ συγκρούεται μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Γιατί, ἂν θεβαίως δὲν ἀπολαμβάνει αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ εἰρήνη, κι' ἂν ἀκόμη ἐξωτερικὰ ὑπάρχει πολὺ βαθειὰ εἰρήνη, κι' ἂν ἀκόμη δὲν τὸν πολεμᾷ κανένας ἐχθρὸς, ὅμως εἶναι ἀθλιώτερος ἀπ' ὅλους ὅσοι πολεμοῦνται ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη.

ΝΑ ΕΙΡΗΝΕΥΟΥΜΕ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΜΑΣ
ΚΑΙ ΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΓΧΩΡΟΥΜΕ

2459. «Παῦλος παραινῶν λέγει: «Εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες». Δούλος εἶ τοῦ τῆς εἰρήνης Θεοῦ· ἐκεῖνος τοὺς δαίμονας ἐκβάλλων καὶ μυρία ἐργαζόμενος ἀγαθὰ, ἐπειδὴ δαιμονῶντα αὐτὸν ἐκάλεσαν, οὐκ ἀφήκε σκηπτόν, οὐ συνέτριψε τοὺς λοιδοροῦντας, οὐ κατέκλυσε τὴν γλώτταν τὴν οὕτως ἀναίσχυντον καὶ ἀγνώμονα, καίτοι πάντα ταῦτα δυνάμενος, ἀλλ' ἀπεκρούσατο τὴν κατη-

2459. Ὁ Ἀπ. Παῦλος συμβουλεύοντας λέγει: «Ἄν εἶναι δυνατόν καὶ ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ σᾶς, νὰ ἔχετε εἰρηνικὲς σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους»¹. Εἶσαι δούλος τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης· ὁ Χριστὸς ποὺ ἐβγαζε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τὰ δαιμόνια καὶ ἔκανε ἀναρίθμητες εὐεργεσίες, ὅταν τὸν ὀνόμασαν δαιμονισμένο, δὲν ἔρριξε κεραυνό, οὔτε συνέτριψε τοὺς ὑβριστὲς Του, δὲν ἔκαψε τὴν τόσο ἀδιάντροπη καὶ ἀχάριστη γλῶσσα τους, ἂν καὶ εἶχε τὴ δύ-

γορίαν μόνον εἰπών. «Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πέμψαντά με». Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ δοῦλος τοῦ ἀρχιερέως αὐτὸν ἔτυψε, τί φησίν; «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;». Εἰ δὲ ὁ Δεσπότης τῶν ἀγγέλων ἀπολογεῖται καὶ εὐθύνας δίδωσιν οἰκέτη, οὐ χρεῖα μακροτέρων λόγων... Ἔσται σοι θεία τις ἐπωδὴ καὶ διηνεκῆς τὰ ρήματα ταῦτα καὶ πᾶσαν δυνήσεται φλεγμονὴν καταστεῖλαι· ἐννόησον τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑβρισθέντος, τὸ εὐτελές τοῦ ὑβρίσαντος, τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὑβρεως. Οὐ γὰρ ἐλοιδορήσατο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐτύπησε· καὶ οὐκ ἐτύπησεν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐράπισεν· οὐδὲν δὲ ταύτης τῆς πληγῆς ἀτιμότερον· ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ἤνεγκεν, ἵνα ἐκ περισυίας μάθης σὺ σωφρονεῖν. Ταῦτα φιλοσοφῶμεν..., αὐτῶν μνημονεύωμεν».

(Περὶ Ἀκαταλήπτου..., λόγος Α', 8, ΕΠΕ 35, 36-38 - ΜG 48, 708).

1. Ρωμ. 12, 18.
2. Ἰω. 8, 49.
3. Ἰω. 18, 23.

ναμὴ νὰ τὰ κάνει ὅλα αὐτά, ἀλλ' ἀπέκρουσε μόνον τὴν κατηγορία, λέγοντας: «Ἐγὼ δὲν ἔχω δαιμόνιο, ἀλλὰ μὲ αὐτὰ ποὺ σᾶς λέω τιμῶ τὸν Πατέρα μου, ποὺ μὲ ἔστειλε στὸν κόσμον»². Ὅταν δὲ Τὸν χτύπησε καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Ἀρχιερέα, τί εἶπε;». Ἄν μίλησα ἄσχημα, ἀπόδειξε τὴν ἐνοχλή μου· ἂν ὅμως μίλησα καλά, γιατί μὲ δέρνεις;»³. Ἄν λοιπὸν ὁ Κύριος τῶν Ἀγγέλων ἀπολογεῖται καὶ δίνει ἐξηγήσεις σ' ἕναν ὑπηρέτη, τὰ περισσότερα λόγια εἶναι περιττά... Τὰ λόγια αὐτὰ θὰ εἶναι γιὰ σένα μιὰ θεία καὶ διαρκῆς ὑμνωδία (σὰν ἕνα θεῖο καὶ οὐράνιο τραγούδι), ἱκανὴ νὰ καταπραῦνει κάθε ταραχὴ· σκέψου τὸ ἀξίωμα τοῦ Χριστοῦ ποὺ βρίσθηκε, τὴν ἀθλιότητα τοῦ ὑπηρέτη ποὺ Τὸν ἔβρισε καὶ τὸ μέγεθος τῆς βρисиᾶς. Γιατί δὲν Τὸν ἔβρισε μόνον ὁ δοῦλος, ἀλλὰ καὶ Τὸν ἐχτύπησε· καὶ δὲν Τὸν ἐχτύπησε μόνον, ἀλλὰ καὶ Τὸν ἐχαστούκισε· καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτε πιὸ ἐξευτελιστικὸ ἀπὸ τὸ χτύπημα αὐτό. Ἄλλ' ὅμως ὅλα τὰ ὑπέφερε, γιὰ νὰ μάθεις ἀπὸ τὸ παράδειγμά Του νὰ σωφρονεῖς. Αὐτὰ ἄς τὰ σκεπτόμαστε στοχαστικά, αὐτὰ ἄς θυμούμαστε διαρκῶς.

82. Καὶ οὐχ ὁ λαὸς μὲν οὕτως, ὁ δὲ ἱερεὺς ἐτέρως· ἀλλὰ μοι νῦν ἐκεῖνο πληροῦσθαι δοκεῖ καθαρῶς, τὸ, Γέγονεν ὁ ἱερεὺς καθὼς ὁ λαὸς, ἐν κατάρῃ πάλαι λεγόμενον. Καὶ οὐχ οἱ πολλοὶ μὲν οὕτως, οἱ δὲ ἄδριοι τοῦ λαοῦ καὶ προέχοντες ἐναντίως· ἀλλ' οὗτοί γε καὶ φανερῶς πολεμοῦσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἐφόδιον ἔχοντες εἰς πειθῶ τὴν εὐσέβειαν· καὶ ὅσοι μὲν περὶ πίστεως τοῦτο πασχόντων, καὶ τῶν ἀνωτάτω ζητημάτων καὶ πρώτων οὐδ' ἐγὼ μέμφομαι, ἀλλ' εἰ δεῖ τάληθές εἰπεῖν, καὶ προσεπαινῶ, καὶ συνήδομαι. Καὶ τούτων εἷς εἶην τῶν ὑπὲρ ἀληθείας ἀγωνιζομένων καὶ τῶν ἀπεχθανομένων· μάλλον δὲ καὶ εἶναι καυχῆσομαι. Κρείττων γὰρ ἐπαινετὸς πόλεμος εἰρήνης χωριζούσης Θεοῦ· καὶ διὰ τοῦτο τὸν πραῦν μαχητὴν ὀπλίζει τὸ Πνεῦμα, ὡς καλῶς πολεμεῖν δυνάμενον.

- MG 60, 429, όμιλ. Ε', ε').
1. Ρωμ. 2, 14.

τὴν ἀρετὴ καὶ νὰ ἀποφεύγει τὴν
κακία.

Ο ΘΕΟΣ ΕΠΛΑΣΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ

2776. «Οὐκ ἦν δοῦλος τὸ πα-
λαιὸν (ὁ ἄνθρωπος)· ὁ γὰρ Θεὸς
πλάττων τὸν ἄνθρωπον, οὐκ ἐ-
ποίησεν αὐτὸν δοῦλον, ἀλλ' ἐ-
λεύθερον. Ἐποίησε τὸν Ἀδὰμ
καὶ τὴν Εὐὰ καὶ ἀμφοτέροι ἦ-
σαν ἐλεύθεροι· πόθεν οὖν ἡ δου-
λεία ἐγένετο; Ἐξώκειλε τὸ γένος
τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ μέτρα τῆς
ἐπιθυμίας ὑπερβάντες, εἰς ἀκολα-
σίαν ἐπήρθησαν».

2776. Ὁ ἄνθρωπος στὴν ἀρχὴ
δὲν ἦταν δοῦλος· γιατί, ὅταν ὁ
Θεὸς τὸν ἐπλασε, δὲν τὸν ἔκαμε
δοῦλο, ἀλλὰ ἐλεύθερο. Ἐδη-
μιούργησε τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν
Εὐὰ καὶ ἦταν καὶ οἱ δύο ἐλεύθε-
ροι· ἀπὸ ποῦ λοιπὸν προῆλθε ἡ
δουλεία; Ἐπεσε ἔξω τὸ ἀνθρώπι-
νο γένος καί, ἀφοῦ ξεπέρασαν
στὶς ἐπιθυμίες τους τὰ μέτρα, κα-
τέληξαν στὴν ἀκολασία.

(Εἰς πτωχὸν Λάζαρον, λόγος ΣΤ', 7, ΕΠΕ 25, 604 - MG 48, 1037).

2777. «Εἶδες ὡς αὐτεξούσιον ἡ-
μῶν τὴν φύσιν ὁ Δεσπότης ἐδη-
μιούργησε;».

2777. Εἶδες, πόσο αὐτεξούσια
καὶ ἐλεύθερη ἐδημιούργησε τὴ
φύση μας ὁ Κύριος;

(Εἰς Γέν. όμιλ. ΚΒ', 1, ΕΠΕ 2, 648 - MG 53, 187).

2778. «Αὐτεξουσίους ἡμᾶς εἰρ-
γάσατο καὶ ἐφ' ἡμῖν εἶναι κατέλι-
πε καὶ τῇ γνώμῃ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ
τὸ τὴν ἀρετὴν ἐλέσθαι καὶ τὸ
πρὸς τὴν κακίαν αὐτομολῆσαι».

2778. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔκαμε αὐτε-
ξουσίους καὶ ἄφησε σὲ μᾶς καὶ
στὴν ἐλεύθερη θέλησή μας τὸ νὰ
προτιμήσουμε τὴν ἀρετὴ ἢ τὸ νὰ
προσχωρήσουμε θεληματικὰ
στὴν κακία.

(Κατήχ. Η', 22, ΕΠΕ 30, 514 - SOURCES CHRÉT. τ. 50, 259).

Η ΓΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΕΜΦΥΤΗ. Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ
ΕΙΝΑΙ ΘΕΜΑ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ

2779. «Τῆς γάρ ἀρετῆς τὴν μὲν
νῶσιν ἐνέθηκεν ἡμῶν τῇ φύσει,
ὣν δὲ πρᾶξιν καὶ τὴν διόρθωσιν

2779. Τὴ γνώση τῆς ἀρετῆς τὴ
φύτρεψε ὁ Θεὸς μέσα στὴ φύση
μας· τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ὁμως καὶ
τὴ διόρθωσή μας τὴν ἄφησε στὴν

ἀκόμη θέλουμε, νά μή ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νά ἀμαρτήσουμε; Διότι καί ἐσύ τούς δούλους δέν τούς θεωρεῖς φίλους, ὅταν τούς ἔχεις δέσμιους, ἀλλά ὅταν τούς δεῖς μέ τή θέλησή τους νά ἐκτελοῦν τά καθήκοντά τους. Καί στόν Θεό, λοιπόν, δέν εἶναι ἀρεστό κάθε τί πού γίνεται ἀπό ἀνάγκη, ἀλλά αὐτό πού κανεῖς τό κατορθώνει μέ τήν ἀρετή. Καί ἡ ἀρετή κατορθώνεται μέ τήν ἐλεύθερη βούληση καί ὄχι μέ τήν ἀναγκαιότητα. Ἡ ἐλεύθερη πάλι βούληση ἐξαρτᾶται ἀπό τή διάθεσή μας. Καί ἡ διάθεση εἶναι τό αὐτεξούσιο. Αὐτός, λοιπόν, ὁ ὁποῖος κατηγορεῖ τόν δημιουργό Θεό, γιατί δέν μᾶς ἔκανε ἀπό τή φύση μας ἀναμάρτητους, δέν προτιμᾷ τίποτε ἄλλο παρά τήν ἄλογη φύση ἀπό τή λογική, καί αὐτήν πού δέν ἐνεργεῖ, ἀπό τήν προαιρετική καί ἔμπρακτη. Αὐτά, ἂν καί ξεφύγαμε ἀπό τό θέμα, ὅμως τά εἶπαμε ἀπό ἀνάγκη, γιά νά μή πέσεις στόν βυθό τῶν διαλογισμῶν, καί μαζί μέ τή στέρξη τῶν ἀξιολόγων, στερηθεῖς ἐπί πλέον καί τόν Θεό. Ἄς πάψουμε, λοιπόν, νά διορθώνουμε τόν σοφό Θεό. Ἄς

Για την αξία της ζωής , μέλλουσα ζωή κυρίως . Μεγάλου Βασιλείου

Ἡμεῖς, ὧ παῖδες, οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασι τὸν ἀνθρώπινον βίον τοῦτον ὑπολαμβάνομεν, οὔτ' ἀγαθόν τι νομίζομεν ὅλως, οὔτ' ὀνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν ἄχρι τούτου παρέχεται. Οὐκοῦν οὐ προγόνων περιφάνειαν, οὐκ ἰσχὺν σώματος, οὐ κάλλος, οὐ μέγεθος, οὐ τὰς παρὰ πάντων ἀνθρώπων τιμὰς, οὐ βασιλείαν αὐτήν, οὐχ ὃ τι ἂν εἴποι τις τῶν ἀνθρωπίνων, μέγα, ἀλλ' οὐδ' εὐχῆς ἄξιον κρίνομεν, ἢ τοὺς ἔχοντας ἀποβλέπομεν, ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον πρόιμεν ταῖς ἐλπίσι, καὶ πρὸς ἑτέρου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν. Ἄ μὲν οὖν ἂν συντελεῖ πρὸς τοῦτον ἡμῖν, ἀγαπᾶν τε καὶ διώκειν παντὶ σθένει χρῆναί φαμεν, τὰ δ' οὐκ ἐξικνούμενα πρὸς ἐκείνον ὡς οὐδενὸς ἄξια παρορᾶν. Τίς δὴ οὖν οὗτος ὁ βίος καὶ ὅπη καὶ ὅπως αὐτὸν βιωσόμεθα, μακρότερον μὲν ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν ὁρμὴν ἐφικέσθαι, μειζόνων δὲ ἢ καθ' ὑμᾶς ἀκροατῶν ἀκοῦσαι. Τοσοῦτόν γε μὴν εἰπὼν ἱκανῶς ἂν ἴσως ὑμῖν ἐνδειξαίμην ὅτι πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἀφ' οὗ γεγονάσιν ἀνθρωποὶ τῷ λόγῳ τις συλλαβῶν καὶ εἰς ἓν ἀθροίσας εὐδαιμονίαν οὐδὲ πολλοστῶ μέρει τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων εὐρήσει παρισουμένην, ἀλλὰ πλεῖον τοῦ ἐν ἐκείνοις ἐλαχίστου τὰ σύμπαντα τῶν τῆδε καλῶν κατὰ τὴν ἀξίαν ἀφεστηκότα ἢ καθ' ὅσον σκιά καὶ ὄναρ τῶν ἀληθῶν ἀπολείπεται. Μᾶλλον δέ, ἴν' οἰκειοτέρῳ χρῆσωμαι τῷ παραδείγματι, ὅσῳ ψυχὴ τοῖς πᾶσι τιμιωτέρα σώματος, τοσοῦτῳ καὶ τῶν βίων ἑκατέρων ἐστὶ τὸ διάφορον.

Εἰς δὴ τοῦτον ἄγουσι μὲν Ἱεροὶ Λόγοι, δι' ἀπορρήτων ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντες. Ἔως γε μὴν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τοῦ βάθους τῆς διανοίας αὐτῶν οὐχ οἶόν τε, ἐν ἑτέροις οὐ πάντη διεστηκόσιν, ὥσπερ ἐν σκιάις τισὶ καὶ κατόπτροις, τῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι τέως προγυμναζόμεθα, τοὺς ἐν τοῖς τακτικοῖς τὰς μελέτας ποιουμένους μιμούμενοι· οἱ γὰρ ἐν χειρονομίαις καὶ ὀρχήσεσι τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι, ἐπὶ τῶν ἀγώνων τοῦ ἐκ τῆς παιδείας

Ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ θεωροῦμε ἐντελῶς ἀσήμαντο πρᾶγμα τὴν ἐδῶ κάτω ἀνθρώπινην ζωὴν. Δὲν λογαριάζομε καὶ δὲν λέμε καλὸ ὃ, τι μᾶς ἐξυπηρετεῖ σ' αὐτὴ μονάχα τὴ ζωὴ. Τὴν ἐνδοξη καταγωγὴν, τὴν εὐρωστία τοῦ κορμιοῦ, τὴ σωματικὴ καλλονή, τὸ ὠραῖο ἀνάστημα, τίς τιμὲς ποὺ δίνουν οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμα καὶ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα κι ὀτιδήποτε ἄλλο προσφέρει ὁ παρῶν κόσμος, δὲν θὰ τὰ θαρροῦμε μεγάλα καὶ ζηλευτὰ πράγματα. Δὲν μᾶς κάνουν ἐντύπωση ὅσοι τὰ ἔχουν. Οἱ δικές μας ἐλπίδες πάνε πολὺ μακρύτερα. Οἱ πράξεις μας εἶναι μιὰ προετοιμασία γιὰ κάποιαν ἄλλη ζωὴ. Ἀκριβῶς, λοιπόν, ὅσα μᾶς χρειάζονται γι' αὐτὴ τὴν ἄλλη ζωὴ, αὐτὰ ἀγαπᾶμε, αὐτὰ λαχταρᾶμε, περιφρονώντας ὅσα δὲν φθάνουν ὡς ἐκεῖ. Ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἄλλη ζωὴ; Ποῦ καὶ πῶς θὰ τὴ ζήσουμε; Αὐτὸ τὸ θέμα εἶναι ἀνώτερο τῆς τωρινῆς ἀφορμῆς, γιὰ νὰ τὸ περιγράψω. Καὶ σεῖς, ἐξ ἄλλου, δὲν ἔχετε ἀκόμη ὄλη τὴν ὀριμότητα, γιὰ νὰ ἀφομοιώσετε τὴν περιγραφή του. Θὰ σᾶς δώσω ὁμως ἓνα σκιαγράφημά του, ποὺ θὰ σᾶς εἶναι ἀρκετό. Ἄς πάρουμε ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὄλη τὴν εὐτυχία, ποὺ σωρευθῆκε στὸν κόσμον αὐτὸν ἐδῶ ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα του. Ὅλη, λοιπόν, αὐτὴ ἡ γήινη εὐτυχία δὲν φθάνει οὔτε τὸ μικρότερο ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἄλλης ζωῆς. Ὅλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου τούτου εἶναι τόσο κατώτερα ἀπὸ τὸ ἐλάχιστο ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ, ὅσο κατώτερα εἶναι ἡ σκιά καὶ τὸ ὄνειρο ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἡ, γιὰ νὰ χρησιμοποιήσω ἓνα πιὸ συνηθισμένο παράδειγμα, ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὶς δυὸ ζωές, γιὰ τίς ὀποῖες μιλάμε, εἶναι ὅσο κι ἡ διαφορὰ σὲ ἀξία ἀνάμεσα στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα.

Ὁδηγός μας στὴν ἐδῶ κάτω ζωὴ εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή, ποὺ ἡ γλώσσα της ἔχει πολὺ μυστήριον. Ὅσο ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀκόμα μικρὴ ἡλικία, εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ καταλαβαίνει τὴ βαθιὰ της σημασία. Τί κάνει, λοιπόν; Προγυμνάζεται μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς σὲ ἄλλα κείμενα, ὄχι ἐντελῶς ξένα, ποὺ μοιάζουν μὲ καθρέφτες καὶ σκιές. Συμβαίνει δηλαδὴ ὃ, τι καὶ στὸν στρατό. Οἱ στρατιῶτες ἀποκτοῦν τὴν πολεμικὴ πείρα πρῶτα μὲ τίς κινήσεις τῶν γυμνασίων, ποὺ εἶναι ἓνα εἶδος παιχνίδι. Ἐστερα, γνωρίζουν τὸν ἀληθινὸ πόλεμον. Ἐχουμε κι

(Εἰς Δροσίδα, 6, ΕΠΕ 37, 336- MG 50, 691).

1. Ψαλμ. 115, 6.

ναι ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται τὸ θάνατο ὡς καταδίκη;
2. Ψαλμ. 33, 22.

ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΤΟΝ ΦΟΒΑΤΑΙ, ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

3365. «Ὁ γὰρ θάνατον μὴ δεδοικώς, ἔξω τῆς τυραννίδος ἐστὶ τοῦ διαβόλου... Οὐδένα δέδοικεν, οὐδένα φοβεῖται, πάντων ἐστὶν ἀνώτερος καὶ πάντων ἐλευθεριώτερος».

(Εἰς Ἑβρ., ὁμιλ. Δ', 4, ΕΠΕ 24, 306- MG 63, 42).

3365. Πράγματι, ἐκεῖνος ποὺ δὲν φοβάται τὸ θάνατο, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ διαβόλου... Δὲν φοβάται κανένα, δὲν τρομάζει μπροστὰ σὲ κανέναν, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους καὶ ἀπὸ ὅλους εἶναι περισσότερο ἐλεύθερος.

ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΔΕΝ ΤΟΝ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ

3366. «Ὡσπερ γὰρ ὁ γηπόνος τὸν σῆτον διαλυόμενον ὀρῶν, οὐ καταλίπτει, οὐδὲ κατηφῆς γίνεται, ἀλλὰ τότε μάλιστα χαίρει καὶ γέγηθεν, εἰδὼς ὅτι ἡ διάλυσις ἐκείνη βελτίονος γίνεται γενέσεως ἀρχῆ καὶ πλείονος ὑπόθεσις φορᾶς, οὕτω καὶ ὁ δίκαιος κατορθώμασι κομῶν καὶ τὴν βασιλείαν καθ' ἐκάστην προσδοκῶν τὴν ἡμέραν, ὅταν ἴδῃ τὸν θάνατον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν κείμενον, οὐκ ἀλύει, καθάπερ οἱ πολλοί, οὐ θορυβεῖται καὶ ταράττεται· οἶδε γάρ, ὅτι ὁ θάνατος τοῖς ὀρθῶς βεβιωκόσι μετάστασις ἐστὶν ἐπὶ τὰ βελτίω καὶ ἀποδημία πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ δρόμος ἐπὶ τοὺς στεφάνους».

(Εἰς Ψαλμ. ΜΗ', 4, ΕΠΕ 6, 186-188- MG 55, 230).

3366. Ὡπως ἀκριβῶς λοιπὸν ὁ γεωργός, ὅταν βλέπει τὸ σιτάρι νὰ σαπίζει, δὲν ἀπογοητεύεται, οὔτε γίνεται σκυθρωπός, ἀλλὰ τότε πρὸ πάντων χαίρεται καὶ ἀγάλλεται, γιατί ξέρει ὅτι ἐκείνη ἡ διάλυση γίνεται ἀρχὴ καλύτερης παραγωγῆς καὶ αἰτία γιὰ περισσότερη καρποφορία, ἔτσι καὶ ὁ δίκαιος, γεμάτος ἀπὸ ἔργα ἀρετῆς καὶ περιμένοντας κάθε μέρα τὴν ἐπουράνια βασιλεία, ὅταν ἴδει τὸ θάνατο νὰ βρῖσκεται μπροστὰ του, δὲν θλίβεται, ὅπως οἱ πολλοί, δὲν θορυβεῖται καὶ δὲν ταράζεται· γιατί ξέρει, ὅτι ὁ θάνατος γιὰ κείνους ποὺ ἔζησαν ἐνάρετα εἶναι μετάβαση πρὸς τὰ καλύτερα καὶ ἀποδημία πρὸς τὰ ἀνώτερα καὶ δρόμος πρὸς τὰ στεφάνια τῆς νίκης.

δύναμις, καὶ λοιπὸν οὐκ ἀνδράσι μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναῖξιν εὐκαταφρόνητος γέγονε, καὶ οὐ γυναῖξι μόνον, ἀλλὰ καὶ κόραις».
(Εἰς Πελαγίαν, 1, ΕΠΕ 37, 81- MG 50, 579).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΓΛΥΚΥΤΕΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

3370. «Καὶ ὁ πάντες πεφρόικασι, τὸ ἐνθένδε ἐκεῖ ἀπελθεῖν, τοῦτο ἐκείνῳ τοῦ ζῆν ἤδιον».
(Πρὸς Θεόδωρον μοναχόν, λόγος Β', 5, ΕΠΕ 28, 738- MG 47, 314-315).

ΤΟΝ ΕΚΑΜΕ ΕΥΚΑΤΑΦΡΟΝΗΤΟ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ

3371. «Τὸν θάνατον... νῦν εὐκαταφρόνητον εἰργάσατο ὁ Χριστός... Τοῦτον νῦν καταγελοῦσι καὶ νέοι καὶ κόραι ἀπαλαί. Οὐδέ γὰρ θάνατος ἐστὶ λοιπόν, ἀλλ' ὕπνος καὶ ἀποδημία καὶ μετάστασις ἀπὸ τῶν χειρόνων ἐπὶ τὰ βελτίω. Ὁ γὰρ θάνατος τοῦ Δεσπότης τὴν ἀθανασίαν ἡμῖν ἐδώρησατο καὶ κατελθὼν εἰς τὸν ᾄδην ἐξέλυσεν αὐτοῦ τὰ νεῦρα καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ καθεῖλε· καὶ τὸν φοβερόν πρὸ τούτου καὶ ἀμείλικτον, τοῦτον οὕτως εὐκαταφρόνητον εἰργάσατο, ὡς καὶ ἐπιπηδᾶν τινὰς καὶ ἐπειγέσθαι πρὸς τὴν ἐντεῦθεν μετάστασιν. Διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος βοᾷ λέγων: «Τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῶ μᾶλλον κρεῖσσον».

(Εἰς Γέν., ὁμιλ. ΜΕ', 2, ΕΠΕ 4, 130- MG 54, 416).

λυσε ἡ δύναμη τοῦ διαβόλου, καὶ ὄχι μόνον στοὺς ἄνδρες πλέον, ἀλλὰ καὶ στὶς γυναῖκες ἔγινε ἄξιος περιφρονήσεως, καὶ ὄχι μόνον στὶς γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ στὶς κόρες.

3370. Καὶ αὐτὸ ποὺ προκαλεῖ σ' ὄλους φρίκη, ὁ θάνατος δηλαδή, κ' αὐτὸ ἀκόμη εἶναι γιὰ τὸ Χριστιανὸ γλυκύτερο ἀπὸ τὴ ζωὴ.

3371. Τὸ θάνατο... τώρα τὸν ἔκαμε εὐκαταφρόνητο ὁ Χριστός... Αὐτὸν τώρα τὸν περιγελοῦν καὶ νέοι καὶ νέες τρυφερές. Γιατί δὲν εἶναι πλέον θάνατος, ἀλλὰ ὕπνος καὶ ἀποδημία καὶ μετάβαση ἀπὸ τὰ χειρότερα σὰ καλύτερα. Καθόσον ὁ θάνατος τοῦ Κυρίου μᾶς δώρισε τὴν ἀθανασία καί, ἀφοῦ κατέβηκε στὸν ᾄδη, παρέλυσε τὰ νεῦρα του καὶ κατάργησε τὴ δύναμή του. Καὶ αὐτὸν ποὺ ἦταν πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Χριστοῦ φοβερός καὶ ἀμείλικτος, αὐτὸν τὸν ἔκαμε τόσο πολὺ ἄξιο περιφρονήσεως, ὥστε καὶ νὰ ὀρμοῦν μερικοὶ καὶ νὰ σπεύδουν πρὸς τὴ μετάσταση ἀπὸ τὴν ἐδῶ ζωὴ στὴν ἄλλη. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος φωνάζει καὶ λέει: «Τὸ νὰ ἐκδημήσω ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ νὰ εἶμαι μαζί μὲ τὸ Χριστό, εἶναι ἀσυγκρίτως καλύτερο γιὰ μένα»¹.

1. Φιλιπ. 1, 23.